

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συγγραφέας Νίκος Δήμου θεωρεί τον εαυτό του

- όχι αντιπροσωπευτικό δείγμα ηλικιωμένου ατόμου, εφόσον επιταχύνει συνεχώς τον ρυθμό της ζωής του, για να προλάβει να ζήσει περισσότερα πράγματα·
- φύσει περίεργον, διανοητικά και φιλοσοφικά·
- συνεπαρμένο από τα επιτεύγματα της σύγχρονης τεχνολογίας, και ιδίως από εκείνα που πολλαπλασιάζουν τις δυνατότητες του ανθρώπου, άρα και τις δικές του.

Επίσης, όσον αφορά την προσφορά του,

- υποστηρίζει ότι το προσωπικό του ιστολόγιο (blog) αποτελεί το τελευταίο του σημαντικό έργο, και ίσως και το πιο αξιόλογο, εφόσον τον φέρνει σε άμεση και διαδραστική επίδραση με τον αναγνώστη·
- αξιολογεί ως επίτευγμα το ότι κατόρθωσε να παραμείνει έντιμος και ασυμβίβαστος, παρά το πέρασμά του από δύσκολους επαγγελματικούς χώρους.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το Κείμενο 1 κινείται σε δύο επίπεδα χρόνου, το παρόν –την παρούσα φάση της ζωής του ανθρώπου που ανακαλεί τη ζωή του – και το παρελθόν, προσωπικό και γενικό.

Τα δύο αυτά επίπεδα πιστοποιούνται στο κείμενο με πολλά στοιχεία:

- με τους χρόνους των ρημάτων (εναλλαγή παροντικών, όπως ο ενεστώτας: *επιταχύνω, είμαι, εκφράζεις, νιώθει, εισπράττει κ.λπ.*, ο παρακείμενος: *έχω παραμείνει*, και παρελθοντικών χρόνων, μη συνοπτικών, όπως ο παρατατικός: *διέλυα, έσπαγα, μπορούσες κ.λπ.* και συνοπτικών, όπως ο αόριστος: *έφτιαξα, πήρα*)
- με χρονικές προτάσεις (*όταν ήμουν παιδί / όταν χαλάει*)

- με χρονικά επιρρήματα (*τώρα, πριν*)
- με χρονικούς προσδιορισμούς (εμπρόθετους: *στα 13 μου, σε όλη του την ιστορία, ετερόπρωτους: της εποχής κ.λπ.*)
- με απλή αιτιατική του χρόνου (το 1985) .

Τα στοιχεία αυτά ενισχύουν τη συνεκτικότητα του κειμένου, διότι διαμορφώνουν την αφηγηματική του διάσταση. Συγκεκριμένα, εφόσον πρόκειται για τον απολογισμό της ζωής ενός προσώπου, οι χρονικές εκφράσεις είναι απαραίτητες, για να αποδοθεί γλωσσικά τόσο το παρελθόν όσο και το παρόν του και τόσο τα ζητήματα που έχουν τελειώσει οριστικά γι' αυτόν όσο και τα θέματα που προσδιορίζουν το παρόν και το μέλλον του. Άρα, ο χρόνος αποτελεί τον συνεκτικό ιστό των νοημάτων, διασφαλίζει την αλληλουχία τους.

[Σημείωση: Για λόγους πληρότητας σημειώνονται πολλά στοιχεία χρόνου. Ο μαθητής / η μαθήτρια είναι απαραίτητο να επισημάνει μόνο 3].

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στοιχεία από το κείμενο που ανήκουν στον προφορικό λόγο:

λέξεις / φράσεις: *γκαζώνω, αμ δε, για πλάκα*

Τα στοιχεία προφορικότητας διασφαλίζουν ότι το περιεχόμενο του κειμένου γίνεται κατανοητό από τον μέσο αναγνώστη και επιπλέον διαμορφώνουν οικείο ύφος λόγου. Οι δύο αυτές παράμετροι (εύκολη κατανόηση και ζωντανία ύφους) ερμηνεύονται και με βάση την πρόθεση του ανθρώπου, που διηγείται τη ζωή του, να παρουσιάσει τον απολογισμό της σε ένα περιοδικό πλατιάς κυκλοφορίας, προοριζόμενο για το ευρύ κοινό.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Σύμφωνα με το Κείμενο 2, τα λόγια των ανθρώπων – τα λόγια όλων μας – δεν ανήκουν σε έναν, αλλά σε πολλούς (στ. 2), στους προγόνους ίσως, στην κοινωνία που τα διαμόρφωσε. Το ποιητικό υποκείμενο εκτιμά ότι γεννιούνται από τον άνθρωπο, όπως τα παιδιά (στ. 3, με την παρομοίωση «*σαν τα βρέφη*»), και στη συνέχεια δυναμώνουν και αναπτύσσονται με κόπους και θυσίες (στ. 4). Τα λόγια δεν είναι ουδέτερα, έχουν την ιδιότητα να κρατούν μέσα τους τα γνωρίσματα του ανθρώπου που πρώτος τα διατύπωσε, έστω και αν αυτός έχει φύγει, δηλαδή πεθάνει, όπως προκύπτει από την εκτενή παρομοίωση των στίχων 5-10. Άρα, ασκούν επίδραση στον αποδέκτη τους, τόσο μάλλον,

ώστε ορισμένοι, όπως αναφέρει το ποιητικό υποκείμενο στους στ. 11-14, ίσως προτιμούν να αφήσουν άλλες δυνάμεις να μιλήσουν για κείνους – συγκεκριμένα, ίσως επιλέγουν να αφήσουν τους αστερισμούς (*ο Κύκνος, ο Τοξότης, ο Σκορπιός*, στ. 13) να προσδιορίσουν τη μοίρα τους.

Γι' αυτό το ποιητικό υποκείμενο παίρνει τη θέση ότι ο καθένας από εμάς πρέπει να μιλήσει ή να ξαναμιλήσει (στ. 1). Η θέση αυτή λαμβάνει τη μορφή προτροπής, σε β' ενικό πρόσωπο και με ερωτηματικό ύφος, στην αρχή και το τέλος του ποιήματος (στ. 1 και στ. 15-16, σχήμα κύκλου): το ποιητικό υποκείμενο προκαλεί τον καθέναν από εμάς ξεχωριστά να βγει στο προσκήνιο του θεάτρου της ζωής του και, όταν ανάψουν τα φώτα, να δώσει το προσωπικό του στίγμα στον κόσμο με τα λόγια του.

Ποια θέση θα πάρουμε εμείς – ο κάθε μαθητής και η κάθε μαθήτρια – απέναντι σε αυτή την προτροπή είναι καθαρά προσωπική υπόθεση.